

LISTOPAD

Kalendarium listopad 1984

2

- W pobliżu budynku Instytutu Medycyny Sądowej w Białymstoku, gdzie ma się odbyć sekcja zwłok ks. Jerzego Popiełuszki, gromadzi się tłum. Oddział ZOMO wycofuje się. Ludzie śpiewają pieśni religijne, składają kwiaty i znicze. Po wyniesieniu trumny ze zwłokami ks. Jerzego intonują hymn *Boże, coś Polskę*. Powszechny płacz przeradza się w skandowanie okrzyku „Solidarność”.

3

- W kościele św. Stanisława Kostki w Warszawie odbywa się pogrzeb ks. Jerzego Popiełuszki z udziałem Prymasa Polski kard. Józefa Glempa oraz Lecha Wałęsy i delegacji „Solidarności” z całego kraju. Obecni są przedstawiciele duchowieństwa, członkowie i eksperci KK NSZZ „Solidarność”, korpus dyplomatyczny, akredytowani dziennikarze. Msza św. żałobna koncelebrowana rozpoczyna się o godz. 11.00. Homilię wygłasza kard. Józef Glemp:

[...] *Wierzimy, że ofiara młodego księdza Jerzego jest już ostatnią ofiarą na polskiej ziemi i że już nikt w naszej Ojczyźnie nie targnie się na życie drugiego człowieka tylko dlatego, że nie podoba mu się głoszona przez niego nauka [...].*

- Lech Wałęsa mówi: *Trudno w słowach oddać uczucia bólu i krzywdy, z jakimi żegnamy dziś ks. Jerzego. Do apelu poległych za Polskę, do listy nazwisk, które widnieją na pomnikach Warszawy, Poznania, Wybrzeża, Śląska dopisujemy nazwisko warszawskiego księdza ze wsi białostockiej, robotniczego kapelana. [...].*

7

- W Krakowie powstaje Inicjatywa Obywatelska w Obronie Praw Człowieka Przeciw Przemocy.

8

- Lech Wałęsa i Władysław Frasyniuk wysyłają list do Sejmu o zmianę ustawy o MSW:

[...] W związku z porwaniem i zamordowaniem ks. Jerzego Popiełuszki przez funkcjonariuszy MSW domagamy się zmiany „Ustawy o urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych w zakresie działania podległych mu organów”. Ustawa ta narusza podstawowe prawa obywatelskie, nadając organom MSW niedopuszczalne możliwości ingerencji w prywatne sprawy obywateli i stosowania wobec nich gwałtu. Stwarza to sprzyjające warunki demoralizacji pracowników aparatu MSW, kształtowaniu się poczucia bezkarności, czego jaskrawym przykładem są ostatnie wydarzenia. Minister MSW Czesław Kiszczak w swym telewizyjnym wystąpieniu z dn. 27 X 1984 r. stara się przedstawić przestępstwo dokonane przez pracowników jego resortu jako wypadek odosobniony [...]. Ustawodawstwo tego typu prowadzi nie tylko do degeneracji pracowników MSW i powoduje społeczny sprzeciw, ale także kompromituje Polskę w opinii międzynarodowej. [...]

- Ukazuje się 1. numer niezależnego pisma „Przegląd [Wiadomości](#) Agencyjnych”. Redakcję tworzą: Jan Bryłowski, Jerzy Brukwicki, Jan Doktor, Stanisława Domagalska, Andrzej Fedorowicz, Ryszard Holzer.

12

- W Warszawie powstaje Komitet Obywatelski Przeciw Przemocy. W deklaracji czytamy:

Wstrząśnięci mordem dokonanym przez funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa na ks. Jerzym Popiełuszce [...], nie zapominając o innych ofiarach tajemniczych morderstw, pobić i porwań, o których donosiła prasa podziemna, nigdy zaś lub pobieżnie prasa oficjalna, solidaryzując się z licznymi apelami o jawne i otwarte przeciwstawianie się bandytyzmowi w naszym kraju – powołujemy do życia Komitet Obywatelski Przeciw Przemocy. Społeczeństwo nasze ma prawo do całej prawdy – i tej prawdzie pragniemy służyć swoimi działaniami. [...] Uważamy, że jedną z pierwszych spraw, które należy podjąć już dziś po męczeńskiej śmierci ks. Popiełuszki, jest domaganie się wszczęcia ponownego śledztwa w sprawie zabójstwa Grzegorza Przemyka i Piotra Bartoszcze. Zwracamy się do wszystkich ludzi dobrej woli o przekazywanie nam informacji o aktach nienawiści i gwałtu lub samych

zapowiedziach takich aktów – czynionych zarówno przez nieznanymi sprawców, jak przez funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa. [...]

Mamy nadzieję, że tym razem, po głębokim wstrząsie moralnym, który przeżył naród, deklarowana przez władze intencja położenia kresu terroryzmowi policyjnemu – okaże się uczciwa.

- Podpisali: Barbara Grochulska (historyk), Maciej Jankowski (spawacz), Seweryn Jaworski (hutnik), Anka Kowalska (pisarka), Stanisław Krukowski (prawnik), Anatol Lawina (informatyk), Edward Lipiński (ekonomista), Jan Józef Lipski (historyk literatury), Janusz Onyszkiewicz (matematyk), Jerzy Puciata (plastyk), Lech Sokołowski (hutnik), Aniela Steinsbergowa (prawnik), Jacek Szymanderski (historyk), Marian Wiak (rolnik).

19

- Oświadczenie TKK NSZZ „Solidarność” i przedstawicieli Regionów Małopolski, Pomorza Zachodniego, Bydgoszczy, Torunia:

Męczeńska śmierć ks. Jerzego Popiełuszki wstrząsnęła i zaalarmowała społeczeństwo. Zginął kapłan, który głośno i otwarcie upominał się o prawa NSZZ „S”; zginął człowiek, który swą postawą dawał świadectwo prawdy, męstwa i godności. [...] Tę zbrodnię zaplanowano w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. Dokonali jej funkcjonariusze Służby Bezpieczeństwa. Za działalność podległych sobie resortów odpowiada ich bezpośrednie kierownictwo i rząd PRL. Tych faktów nie przesłonią żadne deklaracje niewinności. [...] Ci sami ludzie, którzy dziś nadzorują śledztwo i informują o jego wynikach, ponoszą moralną odpowiedzialność za morderstwo na ks. Jerzym Popiełuszce.

- TKK przyjęła też następujące stanowisko wobec niektórych bieżących spraw:

1. Obliczony przez Sieć Wiodących Zakładów NSZZ „S” minimalny koszt wegetacji, obejmujący jedynie najbardziej podstawowe wydatki rodzin, wyniósł w czerwcu 1984 r. ok. 5 tys. złotych na jedną osobę. [...]

2. Ważnym zadaniem Tajnych Komisji Zakładowych staje się dziś organizowanie działań służących obronie pracowników przed wprowadzeniem zasad przedłużonego czasu pracy.

3. Wobec zbliżających się wyborów do samorządów pracowniczych TKK NSZZ „S” stwierdza, że stosunek do samorządów zawarty w oświadczeniu programowym ze stycznia 1983 r. nie uległ zmianie [...].

4. NSZZ „S” podtrzymuje dotychczasowe stanowisko wobec związków zawodowych powstałych przed i po 13 XII 1981 r. Zgodnie ze statutem członkowie NSZZ „S” nie mogą być członkami żadnych innych związków zawodowych.

5. NSZZ „S” wyraża sprzeciw wobec przygotowań czynionych przez władze PRL do zmiany ustawy o szkolnictwie wyższym z maja 1982 r. Przygotowywany projekt ułatwia zwalnianie

niewygodnych pracowników i kładzie kres samorządności uczelni wyższych. [...]

6. Ciągłe aktualna jest sprawa więźniów politycznych. Amnestia nie objęła działaczy „S” z Huty Katowice, Lubina i innych. [...] Nadal więzieni są Bogdan Lis i Piotr Mierzejewski. [...]

20

- Eugeniusz Szumiejko występuje z TKK NSZZ „Solidarność” i ujawnia się z powodów osobistych.

22

- Oświadczenie TKK w związku z wystąpieniem Polski z Międzynarodowej Organizacji Pracy:

Rząd PRL zdecydował się na wystąpienie z MOP, a to na skutek przyjęcia do wiadomości przez Radę Administracyjną tej Organizacji raportu specjalnej Komisji Śledczej powołanej do zbadania zarzutów przez szereg zachodnich organizacji związkowych przeciwko rządowi PRL w przedmiocie łamania konwencji międzynarodowych ratyfikowanych przez Polskę, a obejmujących gwarancję przestrzegania wolności działania związków zawodowych. [...] W związku z powyższym w imieniu NSZZ „S” możemy jedynie:

1) wyrazić uznanie dla stanowiska MOP-u [...] 2) potępić rząd polski, który doprowadził do upadku autorytetu Państwa Polskiego na forum międzynarodowym [...] Wyrażamy niezłomne przekonanie, że nadejdzie jeszcze czas, gdy Polska powróci do MOP jako jej pełnoprawny członek [...].

- W imieniu TKK podpisuje Zbigniew Bujak.

24

- W Toruniu powstaje Społeczne Stowarzyszenie Obrony Praw Człowieka.
- W Bytomiu powstaje Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych (OPZZ), na czele nowo powołanej proreżimowej centrali związkowej staje Alfred Miodowicz.

28

- Po emisji 82 audycji poznańskiego Radia Solidarność zatrzymany zostaje Paweł Napieralski. Skazany na 1,5 roku więzienia, zwolniony 3 XII 1985 r.